

30. Vaðir og vaðabrim. Sjósókn á Stokkseyri.

Uppkast að ritgjörð. Síðar
endurritað.

9 blöð qto. Sundurlaust.

Það var komið svo langt fram á, að hrafnarnir höfðu orpið 299 junn
 árið, sumu ar mála heiti var liddið hjá, en lokarnu þau í vöðubrin. Fróttokin
 höfðu leugi stadið eða síðan stöðvar, niðla var most í Dyngbitvikningu fyrir
 Talsmann. Ári virtust gættinnar eða að byrja á ný, en þá var eðli á 70
 farandi vegna vada um allan 70; manni sáu reykin, þó þeim íslandi, líkast
 þó sem sjórinu vori eitt hið völdugasta "Hveragerði" þar, sem allir hverir
 vori uppi og langvarandi kosi vori í vöðubrin. Höfðu vaði þessi vori þar.
 natu sem daga og létu ífridlogu nýgg, enda sáust aflog þeirra og Hrystingur
 langar leiddi ad, östun þeirra var svo hátt, ýmist hvellet eða drögnandi, ad
 það heyrðist til lands og jafnvel inn í búið og búi; það hélt ein línið vöð
 fyrir þeim, sem annars vildi sofa og þurftu þess. Glada lungu þjóðs var á allar
 þessar natu, bjart vöður og lygnt, og því sáust reykin svo vel, en á loginu
 sáust stöðun þessar frá landi mæta vel; fáir vissu um nafu þeirra, vinnu
 en þau, sem sjóvörðin vörðun vid, en þau þess allri og það, ad eigi mátti nefna
 þau eða nein vord þeim lík, h.d. mátti eigi nefna búi, strokk, flug, stökk eða
 vöð og stöðum lík, því það var trú manna og jafnvel reyndu fyrir því, ad sjóinnu
 vori þá fyrir bordinu á einhverjum nafu þeirra í sjónum.

HOP

þetta

Skips okkar stóð í flórun og var brennid vid festarstein fram undan framstefni,
 en stúth hlunnun og hvalkeimur til beygja hlida, enda voru þau notud vid
 framsefningu og uppsátur hveidi sem yth var í floti og ad lauki komid í vörinu.
 Skipsid var seth fram þannig, ad stútur þess vissi til sjávar og þegar í vörinu
 kom svo langt, ad skipsid flyti, hljops formidurinn upp í stútinu, þó þau dr
 eða stjaka til þess ad eigi stögi til hlidanna, en allan reid undir eða strákur -
 stöpin drögu skipsid til og frá; drögi það eit, stödi formidurinn stöfun þess,
 en ef öðruvidið krúkti þó ad landi, á meðan eigi var sekið til dra, stöðu skip-

14
Fót-
lysting

haldsmenn einn í landi og fótum á móti því, ymest með handlofti sínu enda
 umfari, en láta steypid ríða um axlir sín. Var þetta fyrst áram einn hni mosta og
 því voru aðeins vaktir eflustu, stórustu og ~~stærstu~~ m. einn einn til þessa
 starfs. Þegar steypid var komið í fót og allir settir undir á ar, kringu steyphalls
 meginum sínu í hvorum kinnungi, en frammanum þeim til hjálps ar og
 innbyrta þá. Stundum varð annar þeirra. Eftir í landi, sóttum þess, en hann hóf d.
 orðid en steypa kullu bandum enda gaf eigi náð til steypsins, en hann hóf d. rid-
 id í síðasta útsopinu áður en steypid var laust und land, hann y álfan og félaga hans.
 Hann var úrinn fótum svo allir afan höfuðfót sín, seiein steypinu frá landi og lásu
 sjóferdamannstöðu sína. — Þetta var á ríð fyrri, en þar hafi þegar fylgt máli, og en
 sjómenn, þótt hugarid vori og óhriddi und áun, hafi þá boddid heit og inn. Leysu fyrri
 séi og sínum, en í landi voru, því ávalt gátu þeir átt von á því, en þetta yrdi hin
 síðasta þeir þeirra, enda reyndist það, því miður, aft þannig, en þeir náðu eigi
 landi og þóttu, jafuoll í vorinum y álfri, eins og t. d. 24. febr. 1857, en steypid
 stedi: svo undri landi, en hin einn háseti, en of þóttu, náð um fót manns
 eins, en í landi stóð. — Þvíst þar manna val hni mosta, sex menn í boztu altri og
 allir hinir geruilegustu. 7 (sjótbls. 7)

Síðan var leitad til mída; vori þó leidi þangad, var staurid í stellingar, sprift.
 seth's vödur kló og ratta og áð ad út á annid bordid, fram segl þannu, eitt enda tvö og
 aftur segl í sama hátt sem framseglid, með sprifti í vödurkló og ratta, enda voru
 stagar stremgla silt hvorn megin í háttelra steypsins. Það tóti því etli, en sigla út í
 djúpid, því þangid var svo skammt ad fari og fisk eigi að finna nema með landi fram, og
 þá helst í hinum svo vöfudu hötum, fram með kompinum oð ad út. Selvojs fornu, og hóid
 var in þóttu kló, en austur í þangid ad bót og frammanum þóttu kló. ef hóid var frá
 Stokkseyri og í þeim frá þóttu kló ad austur undir þrausvef.

Þú var það dag einn, en vödurinn voru ad mostu höfui og sjótt svo dandur, en ósvasund
 ad voru þar, norðan kló og súlnager miðid ad sjá út fyrri, en vid réttu frá Stokkseyri áro

loftum hálftíma frosti eða í meðan við vorum í ljúka við í foku og sigla
keimleiddis; það var í vísu nokkud löng leid, þriggja tíma eða í loqui og
fall-lausnum sjó.

Uldan var orðin svo há og þykt, í þess haldi hættu fjöll og var loyd í miðju
hamar; hún var austlof og er við komnum í sundinu var það störf-öfugt.
Urdum við því að leggja á góðum eða svo langt frá Þóða fjöllum, en fyrir utan
sundid liggur og lokar því af hinum er uppi („Skotur“), eða var okkur eigi óhætt
fyrir komnum. Við var hann tíðum uppi, en féll síð í gættum og álfur; hann uppti
öllum við og gretti sig, eins og hann tíði þess, að við gottum elti í öfurnum en
komnum.

Þegar loyd er til laga við sundin, þarf formáðsinn í haf, vaktandi augu í stöð,
hvernig stöðstu öldurarnar hafa sé, m. o. þegar þeir komu á stöðjandi utan af
haf, háar nið og svo struggalegar, að þeir eru líkastar strugguþjórgum, setja
uppi kryppuna og virdast komnar í falli, þótt ein sé þeir í 60 fadma dypi;
neina þeir þá hálft við hinum og bretta bryrnar, en er nær dreyur og inni brim-
gárdum, öster þeir hástogum, brotnu og falla hver af annari, taki sig upp aftur
og falla í færu föllum alls, en þeir brotna með braki og braki, „flumast út“ og
veita einu og hver annar sjór í lögum löng og tjarnsléttu. Með því er uöld þeirra undir
lofti tíðin og blátt eða þeirra: að ríða og falla og hótis að - deyja!

Þá veldur formáðsinn í haf, nokkurn gætur í stöðstu sjávar föllumum sítt til hverrar
hlíðar, í Óluþojannum, Tröllalundum og Hlaupsóðaða að austan, en í vestan í Framniboda og
Hraunfongum. Föllin í þeim eru oftast afar há og sjómikil, og stótt þeir eru í 10-20
Kilometra fjarlofd frá sundinu, obregu þá bráðlega heims og um komni í sundinu áður
en nokkurn vaxi, enda eru þeir fram hald af öldum þeim en utan á komu og áður en
gætt. Þóðan þessir og brim sjóir eru því langarum sjóir sem alla leið því und samþúmis

ad bringardinum og sundinu. Þessi þeir hattu, stórt, skotunum í ferdina og lokun
sundinu svo, að ofot þu verður.

Þá verður og að geta þess, að eigi beri af leid ^{um fram allt} og ~~þann leiddi það að vara, þá liggja~~
í áhættum stadi, svo langt frá bringardinum, að hann dragi eigi stöpsid of uðri sér og þá
"skot," svo langt, að hann falli eigi yfir stöpsid; því er það, að liggja verður í grósum, einu
og áður segir, eða svo, að manngengt sé eða jafnvel klyfft af þess milli niða.

Þessi ein lag, er það leidd. Kallar þá fórn að vinna til háseta sinna: "Þeggi um ó
smidid í þessu nafni. Geti hver að sinni er og sé fljótur til að leggja hana í kjól, egi egi stöps,
svo fyrir. Og áfram, mí! Áfram! Áfram." Þyngja þá leifðurinn, of svo þungur, að eigi
markar við stéin (stéinmarkar) uen, þegar aðla ríður um leið og ýfir stöpsinn áfram
eða klyppur með það lengri eða stéinunni leidd og þarf þá stundum að setja á er í
kjól u. m. K. þar til komid er inn fyrir hindboda, því utan frá skot og þungu, er hokkan
meist, einninn í áður falli (hindboda) og utan hans. Fórnin eru venjulegast þessi
og skotun leidd fjóða, of hann er reppi; þó getur verið að hokkan standi yfir um að Snepplí;
einninn of hájövad er og brinnid sjóbólid m. j. Þin durinn hefir of aldrast uenur
álf: brinnid: það er jafn stórfellt í logni sem í vindi, en of stórt þó á það á vordan-
vindi og stundum svo, að engin anda sést, en það leður oft 2-3 dagar, að settast svo vel
á þau mál. "Sathin" getur oft varad lengi, jafnvel 7-10 daga stöpsid; flest það oftr þeir hoad
að honum er: "Langvarandi stöpsid eða haf áttin sé ríkt. Hvort þeggi er þryfiligt og áhrif ríkt."

Þegar komid er inn fyrir Snepplí, sem er innst í sundinu, er hokkan úti. Liggur "leiddin"
svo inn fjórman, fram hjá Sundstéri, Skóllum báðum og Skólubarni, um Gap og fram hjá
Þrínkollu og Bónda, sem badi um í Þlönðu, nær komid er inn í leudingun, fiskurinn
seilður þar og drögin í land og stöpsid þess í varaseri það, en það stóð í áður en völd
var, og þar er það svo lágt standa, skórad með hlumum til þeggi hlíða, þungu til
rúid er uoftr. "Leiddin" frá Sundinu inn í leudinguna er uoftrúid á um 10 Kilometur

á lengd og semiloga 2 kílómetra af Rangósléidum er farinn, en hún er brótt-
stíð niðr og á henni eru í 8 smáningar eða beygjur, en sjaldfarir nema í láðlandum
sjó og í gívaðli fjöru um stórströum. Hinn helstu, t. d. Þóu- og Höfuðdagströum, þó
þá eru allar aðrar "leidir" svo gnummar, að óstíggengur eru.

Þóðramm hefst oftast um kl. 2 í nóttu og er þá veisjulega svo myrkt, að eigi sést til nanna-
unda. Mát af þessu sjó, hversu mikið vandhafi á þó er, að rata bróttaleidir þessar svo að eigi
strandi skipid: einhverju stöðum, en formennirnir austur þar eru svo kunnugir leidum,
um, að það kemur nannað fyrir að leir stæfti á nanna þeirri; það vör alv, óhótt að
binda fyrir augu þeirra og seji þeim að stígra rétt; þeir munu gera það, en eru þessum
henni vör óðin máli að gegna. Þar þurfa þeir áridaulega að njóta augna sinna, enda þessum
þeim eigi annað til hugar, þó þeir vita, hvers óþygd á þeim heitir.

Háist fjórir hóðrar allan daginn niðan góttimar og stöðan stendur yfir, en það er oft veisju-
legt, verda menn, og einn um málningu hviðbrögum niðr og þurfa að fá aðstoð, enda hlampa
þeir þá einn og húsvarir klár heim til landar og halla sér þá fljótt og að ströum höppu-
num sínum, en það gæra líka þeirri en málningarni, þótt hja þeim stauli allt óþeim að lid-
inni Rangafótu þeirri - sem einnig mátti nefna Hóðrafótu - en þeir hafa lifað síðustu
eykthinnar sex ára sjó. Og þótt þeir hafi þá mikið mat og góðan og séu farirni að
verda þunnir undir nefin, þó gæra þeir svo og aftur að kröftum, að þeir verda vel
hlutgengir mostu verid, og eigi ávör einu klut mazar ein sem ávör. Frá tölum
heildin, sem þeir fá, einnig ávör, jafnvel allt að þrem viltum í lengur, en þeim
holl og heilsusamleg, en þó mun það vera ávör og vildur eign þeirri við þann, sem
mostu hóður um framfarir þeirra og þess.

Málningu þessir hafa fæstir á sjó kemid ávör; þeir eru sjóvættir og fá þó vel úti
látinn hóðrunn. Hjúmunum um vortum sjóvættlingi, og óvættlingi kemur þeir staki.
En þeim þá kemur hvernig þeir eigi hafa sér og gæla við ávör, þessa málningu um mostu
sinn, sem hann er úti, og á fyrstu sinni, að taka saman við og á að þeim með mostu viltum,
hú eða eilífur þalvinn, sem framundan eru, með henni á hann; verduðu að verda að þótt,
satt og sirt, og vel verdu hann að fara að henni og með hann, svo hún eigi brotur undan klaufo-
legum íþökum hans, þó þótt hún sé úr góðum efni úti og stætt vel, en hún vilt henni og þótt
eiga úla meðferð, handvostju né hrotkastar. Hóður er þótt kemur, að taka henni vel

allir heyrdu: "Þeggi me á hendur í þessu nafni og setji me fram."

Var skipid þá leyst úr stöðum og sett hit sjávar í hlunnun, hvall sin um
of stökum, en stíldar höfdu verið eftir á skifti velli og ein eigi veid hirtar.
Við setningu bota og skipað að sjó og frá þóttu skötur bertar og þótti þar eigi
hótti að velli þótt þóttu hendur notend og merktust undan drögum, en
hafdi það engin áhrif í setningu þótt dragbátur vori od ádrar, jafnvel á hönd
en á torveldum. Amann var þá svo mál fítt og mjúll þessa, að svo virtist
sem hún vori frá borti, sem ver var und hana farid og þóttu lengur sem hún var
kosud; ávallt var hún hún loostasta feda og ljúffengasta, einhvern hert, en
hit þessu vinna í henni þurftu menn held að hafa hákards-temur.

Þegar undir í vörum var komid, tótt formáðurinn á að stjóla til þess, að
stjórna stöfum skipins, svo að þótt eigi stóti til hlida vegna brins en stranna
í vörum, en hit úr henni var komid. Var þá seidd úr, þótt áður hafdi skipin
verið hönd hangdalis úr vörum sjó, skiphaldsmenn, sem haldid höfdu sér í
bordsstólum og stóttu bændid á meðan voru innbyggir og settu til fela, jafnvel
hvor undir sína ár, sem ádr. Formáðurinn vori amann þessu eftir í landi vegna
þess, að hann hafði horki né félti mál haldi á skipin en þáð dæmi frá landi
og var þótt að hanna að offer og innbyggja hann.

Var úr haldid hit mál, en áður en langt var komid, tótt formáðurinn ofan höfuðfat sitt
sem áður og sagdi þá: "Við stökum lisa, þiltar." og fóru allir ádr að hanna lisa. Hanna
vori úr settir í stellingar, spryft í vörum lisa og róbaka, sigt lidur da sem mál vindi
ofan og var þá leitaköfudlagurinn borkur. Skitt var sjaldgæft, en kom þá oft fyrir, að bændur
vori sanna siglufra ladi, ásd hit í badi bord og síðan sigt undan haldi vindi, en
komu vori úr borti og sölfa vindi á vori og þá hildi síðari hluta dags sjó hildi
úr þátt; var þá nauðsynlegt að hafa mál hanna ar getur í hlunnun, gefa úr og henda
í höfud, eftir þótt sem ástod. Vori hvasstítt, skipid sjósettida ágg og mál vandi að
hafa amann und handum og standa í siglulum stapp hogs austi svo að siglufra
meira en svo, að hangofullt vori. Þóttu siglingu þess skemmtilegri og vintyr-
kennari sem meira var siglt, úfvari sjóvinnu og öldugangurinn herti.

Þóroddi

fránn, spyrna í, og taka bálfall svo gott, að hún skili ára fofinu vel af sér með öðrum
 hnyttu, og sé síðan þórn fjótt og vel hlífðess á andur taka öllum verk sítu ofur, og aftur.
 Sogja má, að mi sé umflingurinn kominn inn í góða uppsellistöfum, þar sem hann fór
 tálki fortil á á eyra síj gafa sem best undir lífid bodd. séu sjónindur og verkur, aður vit
 það sem er í landi, þótt þar er hannu kkennt, að hinda skinnu klædi sín vel, þótt í þau g halds
 þeim kreinum, og þurftum, að vera á vaktum og viljumur, en félja eigi eftir sér, að hafa ymsu
 svía-svínungu í hendi fyrri félaga sína og sam stíps smáum, sem eldi eru og stíðari í
 svínungum en hann. Hann er þetta sér oft svo vel, að þátturinn verður þvers m annu
 hnyttu, og sé látinn njóta þess síðar meir, þótt hann lífgur ó. —

Frá róðri þessum, sem er ladi vel og giftusamlega, þótt illa áhöfðist í bali, hefi
 ég svo eigi meir að segja að þessum sinni, enda er smunt af þessum þóttu, ritad á öðrum
 blaðum um sjófendur hér og eystra; getur því stöð, að eitthvæð af því sé endur-
 talið og allt þurfi það leiðréttingu við, en því er það, sem flest annað hlífðess í
 lítun fótt, að það gleymist eigi með öðru úr fyrri.

Reykjavík, 18. apríl 1945.

St. H. Jónatalsson
 —————

7 (sjólls. 1-2).

~~Frá þessum meirki er um þóttaleshöfu á róa, en síðan um stóttu eyri, enda er þar engin lá við
 land. Að öðru leyti vörðist meir að hvort þóttu geti samrýmst svo, að ein heill vörðist sé.
 Vid. egnadum með öðru því þar var hneikilef vel, eftir orðeydum, sem vörðist hefi og að
 því kennið, að sá guli vörðist að vörðist djúpsíji og gafa síj upp.~~